

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

**ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ
УКРАЇНИ**
XIX — початку XX ст.

Збірник наукових праць

Голова редколегії
член-кор. НАН України О.П. Реєнт

Засновано в 2000 р.

ВИПУСК 25

КИЇВ – 2016

Пропоноване видання є двадцять п'ятим випуском наукових студій відділу історії України XIX — початку XX ст. Інституту історії України НАН України. Воно продовжує традицію публікації результатів науково-дослідницької діяльності співробітників, аспірантів та здобувачів Інституту, працівників провідних вітчизняних наукових установ та викладачів вищих навчальних закладів України.

У збірнику висвітлено широке коло політичних, соціально-економічних і культурницьких питань з історії українських земель XIX — початку XX ст. Також представлені розвідки з біографістики та студії на воєнну тематику.

The offered edition is the twenty-fifth issue of scientific studios of department of the history of Ukraine XIX — to beginning of XX item to the Institute of History of Ukraine NAS Ukraine. Edition continues tradition of publication of the results of scientifically research activity of employees, graduate students and bread-winners of the Institute, workers of researches the leading domestic scientific establishments and teachers of higher educational establishments of Ukraine.

The collection covers a wide range of political, socio-economic and cultural background in the history of the Ukrainian lands of the nineteenth, early twentieth century. There are articles devoted to the biographic and military studies.

Засновник і видавець: Інститут історії України НАН України

Видається за рішенням Вченої ради Інституту історії України НАН України
(протокол № 9 від 24 листопада 2015 р.)

Редакційна колегія: *О.П. Ресніт* (голова редколегії), *В.В. Шевченко* (секретар редколегії), *В.Й. Борисенко*, *О.І. Гуржій*, *О.В. Добржанський*, *Г.Д. Казьмирчук*, *І.А. Коляда*, *В.П. Коцур*, *О.А. Удод*, *Л.Ф. Циганенко*, *В.С. Шандра*, *Н.А. Шип*

Рецензенти: д.і.н., професор *С.О. Борисевич*, д.і.н., доцент *М.Г. Казьмирчук*, д.і.н., професор *В.М. Орлик*

Постановою президії ВАК України від 26.05.2010 р. № 1-05/4 видання включено до переліку наукових фахових видань з історичних наук (Бюлетень ВАК України. — 2010. — № 6)

Усі права застережено. Передрук і переклад дозволяються лише з дозволу автора та редакційної колегії. Редакційна колегія не несе відповідальності за змістові помилки, допущені авторами.

Адреса редакційної колегії та видавця: 01001, Київ, вул. Михайла Грушевського, 4,
тел. (044) 279-19-02, E-mail: histukr.xix-xx@history.org.ua

Address of the Editorial Board and Publisher: 4 Mykhailo Hrushevskiy str., Kyiv, 01001, Ukraine,
tel. (044) 279-19-02, E-mail: histukr.xix-xx@history.org.ua

ЗМІСТ

Розділ I

СТОРІНКИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІСТОРІЇ

<i>Ресніт О.П.</i> Портові міста — основні реалізатори хлібних продуктів з українських губерній Російської імперії (1861–1914 рр.).....	3
<i>Бацак Н. І.</i> Місто «фронтальєрів» (ділові зв'язки та переміщення греків Маріуполя в останній чверті XVIII ст.).....	23
<i>Донік О.М.</i> Київська Всеросійська виставка 1913 р. як виразний приклад презентації досягнень у модернізації економіки й міського життя.....	50
<i>Машкін О.М.</i> Іноземці європейського походження в соціально-економічному житті міст Східної України. 1796–1856 рр.....	70
<i>Молчанов В.Б.</i> Перша залізниця в Україні (на честь 160-річчя побудови британської залізниці в Криму під час Східної війни 1853–1856 рр.)	85
<i>Ніколайчук Д.О.</i> Київські цивільні губернатори: деякі аспекти соціо-професійного портрету (друга половина XIX — початок XX ст.)	97
<i>Шара Л.М.</i> Представники єврейської громади у складі Чернігівської міської думи (1893–1917 рр.).....	109
<i>Шляхов О.Б.</i> Формування мережі земських лікарняно-продовольчих пунктів на Катеринославщині та їх діяльність на початку XX ст.	121
<i>Янишин Б.М.</i> Соціально-демографічні зміни в містах Східної Галичини (XIX — початок XX ст.): основні риси, стан та перспективи дослідження	135

Розділ II

ПОЛІТИЧНІ СТУДІЇ

<i>Федьков О.М.</i> Робітничий клас та соціал-демократія в Російській імперії: діалектика взаємин у контексті специфіки українських губерній наприкінці XIX — на початку XX ст.	147
--	-----

Розділ III

СТОРІНКИ ВОЄННОЇ ІСТОРІЇ

<i>Вергун С.І.</i> ЖПУЗ українських губерній у роки Великої війни: організація евакуації й транспортування воєнних вантажів	181
---	-----

Розділ IV ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ, НАУКИ ТА ОСВІТИ

- Кирієнко О.Ю.** Здійснення цензурного контролю за літературою релігійного змісту у Київському духовному окрузі (1828–1857 рр.)..... 189
- Крижановська О.О.** Роль кріпацьких інтелігентів у формуванні національної самосвідомості українців (кінець XVIII — початок XX ст.)..... 198
- Мех Н.О.** Вплив «філософії мови» О.О. Потебні на розвиток вітчизняної гуманітарної науки кінця XIX–XX ст. 216
- Милько В.І.** Система управління гімназійною освітою в Російській імперії (на прикладі українських міст XIX — початку XX ст.) (Продовження)..... 222
- Лисенко О.В., Ковальчук Т.В.** Проблеми адаптації україномовних селян у російськомовному міському середовищі на початку XX ст. 241

Розділ V БІОГРАФІЧНІ СТУДІЇ

- Усенко П.Г.** Графська пристань і царська приязнь (доля чорноморського адмірала Марка Войновича) 257

Розділ VI РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

- Жиленкова І.М. Зовнішня торгівля України в контексті інтересів промислового й аграрного капіталу Російської імперії (1890-ті рр. — 1914 р.): монографія / Ірина Жиленкова; відп. ред. член-кореспондент НАН України В.М. Даниленко. — К., 2016. — 668 с. (*Коляда І.А.*)..... 265

Розділ VII ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

- Лук'янівська в'язниця (Лук'янівський тюремний замок, Київський СІЗО № 13): історико-правова довідка (*Ресніт О.О.*) 270
- Наші автори..... 276
- Наши авторы 278
- The authors 280
- Редакційна колегія..... 282

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ
УКРАЇНИ
XIX — початку XX ст.**

Збірник наукових праць

Випуск 25

Літературний редактор: *С.Г. Архипенко*
Оригінал-макет підготувала: *Л.А. Зубець*

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 6739
від 04.12.2002 р., видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення
та радіомовлення України

Підписано до друку 25.02.2016 р. Формат 70х100/16.
Ум. друк. арк. 23,16. Обл. вид. арк. 22,57.
Тираж 300. Зам. 53. 2015.

Адреса редакційної колегії та видавця:
01001, Київ, вул. Михайла Грушевського, 4, тел. (044) 279–19–02,
E-mail: histukr.xix-xx@history.org.ua

Поліграфічна д-ця Ін-ту історії України НАН України
01001, Київ, вул. Михайла Грушевського, 4

Свідоцтво
про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5070 від 23.03.2016 р.